

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: .....

Cím: .....

Forrás: .....

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy: 308

Hely: .....

Idő: "1957"

Személy: .....

Helyszám: .....

FERENCVÁROS

Az Üllői-út

nemcsak földrajzilag szabja meg a Ferencváros határát, de tartalmilag is. Ez a hosszú út, amely az egyetemi város szívében ered és klinikákkal, tudományos palotákkal megrakva, a várossal összeolvadt peremvárosokon át névadó falujáig vezet, közvetlenül a vidékre nyílik, mint egy roppant küllő Budapest agyától az abroncsáig. Az Üllői-úti villamosokból pillantasz meg legelőbb búzaföldeket és rozstáblákat, ebben az aratás előtti sárga érettségben és e vidékies tájba simuló útvonal, meg a Duna közt fekszik a Ferencváros, amelyet nem is olyan rég még a legsötétebb jassznegyednek tituláltak, ahol legfeljebb jó futballisták teremnek, más semmi. Igaz ez? Nem és nem is volt igaz akkor sem, amikor társadalmi rendünk még bőven termelte a profi bűnözőket, mint ahogy valószínűleg az a feltevés is, hogy a Ferencváros volt a fellegvára annak a németes kispolgári életformának, amelyet a pestkörnyéki sváb gyűrűből beszívárgott burgerek igyekeztek meghonosítani. Budapest suhanckorában, valahol a millenniumot övező hamis feketesárga bütschenschank-romantika korában valóban „Franzstadt“ volt ez a lágas és népes negyed, amelynek sörméréseiben és kiskocsmáiban nagyhangú budakeszi bevándorlók szigorú kis asztaltársaságokban rakták le az eljövendő Volksbund alap-

jaít. Később a házmester-kedély és a fröccs-virtus hazájává kiállították ki a Ferencvárost, amelyet könnyűsúlyú írók és pillésúlyú kuplészerzők igyekeztek úgy festeni, mint ahol minden házban legalább egy kocsmá nyílik és a ferencvárosi polgárok már kora reggel, hajuszkötővel az orruk alatt kuglizni iparkodnak valahová, vagy végtelen snapszlipartikat vívnak sörös-kancsók társaságában.

Polgári város

volt hát a Ferencváros? A házak, egy város jellemének szilárd képletel, nem erről tanuskodnak. A kárikula megnyitotta az ablakokat és ajtókat, nem kell különösen szemfülesnek lenni ahhoz, hogy az ember a nyitott ablakok segítségével bepillantson az emberek életébe. Menj végig a Mester-utcán, az a Ferencváros gerince és a Körút sarkain túl, ahol az olomszürke bérházak tolonganak esúnya nyájban és nyomokban egy nagyobb vidéki városunkban érzed magad, amelynek határában, vagy környékén ipari üzemek füstölnek. Szolnok ilyen szürke és füstszínű a vasútállomás környékén, ilyen sík, poros és ilyen szomszédoló kedvű. Nem titkolja ez a Ferencváros, hogy határát hatalmas üzemek szegik be, ott füstölnek a Kén-utca föl a Soroksári-út mentén végig bodor feketén, sáfránysárgán, vagy különös, vegyi-lila színekkel. A vidék települt itt le, a

parasztember prakukumavai, aki spórol az erővel és szeret a munka mellett tanyázni szorosban. Azokban a mohó évtizedekben, amikor a nagyipar megszületett itt a szomszédban, ide özönlött a vidék a sovány uradalmi komenció elől a helibérhez. A vidéki ember pedig erősen őrzi életmódjának hagyományait, ezek az első ipari bevándorlók, elhagyottan és minden védelem nélkül a falusi hagyomány vékony köldökzsinórjával függték az elhagyott falun. A hagyományból pedig ez maradt a Ferencvárosban. A széles és alapos ismeretség, a nyílt egyszerűség és barátságos segítőkészség. Ebből próbát teszek.

Asszonyok

ülnek egy kapu előtt, azon a hordozható küsszéken, amely valamikor fejőszéként szolgált a falun, de magukkal hozták és talán már egy évszázada szolgál. Könnyű kis alkotmány, bárki a hóna alá csaphatja és viheti a kapu elé, vagy akár a „gang“-ra, ahol ezek a vidékies asszony-kaszinók működnek. Most, itt a Mester-ucca derekán, egy fa körül ülnek az asszonyok, hárman. Öregek és szárazak, de csupa élénk emlékezés valamennyi. Egy régi ismerős felől érdeklődöm, aki itt lakott valahol, a házsámra nem emlékszem. A néni megforgatják a nyelvükön és emlékeztetükben a nevet, mint valami cukorkát: Marton... Marton? Mondjam meg kifele-miféle volt, mennyi idős, hogy nézett ki küllemre? Mondom, hogy Jánosnak

hívták, gondnok volt egy lapnál, ahol dolgoztam, de meghalt már, lehet kilenc-tíz éve. A család azonban itt él valahol még mindig, a fia a vasútnál van, tiszt. Hogy milyen volt? Alacsony, köpcös, hunyorgó szemű, kissé szapora szavú. A legidősebb néni valamit pedzeget óvatosan, mint a polentát harapdáló polyka a víz alatt, savós pillantását a Mester-utca mélyére meríti és egészen váralanul ezt találja ki:

— Az asszony igen jó föltöltökösztát főzött...

Ez igaz. Csudálatos föltöltökösztát főzött a megboldogult Marton felesége, meg lyukievest és tőrös-csuszát. Most, persze, megtárgyaljuk a föltöltökösztát hogyanját és mikéntjét, míg a másik néni váralanul arra kíváncsi, hogy az ifjabb Martont nem hívták-e Károlynak és nő-e? Károlynak Károly, de hogy adni, csak annyit jegyzek meg bizonytalanul, hogy magas, barna fiú, szép bajsza van. A hajusz, mint az asszonyi képzelőerő hajtőereje, megleszi a magát és egymásulán bukkannak elő adatok, amelyekből mind szorosabb és szorosabb háló fonódik célo köré. Gyűlnek még páran oda, egy fiatal asszony is, aki személyesen ismerte az én Martonomat, még kislánykorában, mert minduntalan vőlegényt ígért neki, mivel ilyen volt. Egy kisiút elszalasztanak valahová, megkérdezní, hogy nem költöztek-e el innen, közben egy kárpitosbolból széket hoznak számomra, most már közügy vagyok a Mester-utcában ezzel a Marton-dologgal. A kárpitos-

mester is előjön egy cigarettára, o aztán mindent tud, egyizben divánrúgót kötözött Martonéknál és ott tartották vacsorára, akkor is tőrös-csúza volt. A hajusz láncszeme a tőrös-csúzának és ilyen kedves, mosolygós láncszemekén szépen elérke-zünk a végeélhoz. Mire elindulok tovább, már van vagy hat-nyole ismerősöm a Mester-utcában, sőt megtudjuk, hogy a kárpitos unokaöcs-csével két évig együtt jártam vidéken iskolába, kár, hogy nem emlékszem rá...

A jó vidék

játszogatott velem és kisdud kíváncsiságommal, persze nem azzal a hangsúlylyal írva le a „jó“ jelzőt, ahogy szívesen emlegették a Szellemweiss-utcai kaszinóban választás után. Ezek a ferencvárosi lakosok megőrizték a vidék jó zamatát, szóban és tettben egyaránt, a nagyapák és dédapák tartalékával jól gazdálkodtak. Jó munkások lehetnek, az ipar ügyes és szorgalmas katonái, mert itt alig lehet látni csellengő férfinépet, nem dülleszkednek a kocsmaszögletek körül micisapkás, sunyi fiatal emberek. Igaz, két utcával odébb már gyárak és malmok és telepek dohognak, a kép fölött forró remegéssel lebeg a levegő s ez nemcsak a nyártól van,

amott kazánok, üstök és kemencék is dagasztják a nyár forró téstáját. Ez már a Ferencváros mélye, a legtöbbit szenvedett negyed, amelyet alaposan végigteregettek néhányszor bombaszönyeggel a Liberátorok negyvennégy nyarán, keveset törődve avval, hogy a „szönyeg“ halálos göngyölege a gyárak mellett mennyi ártatlan emberre is szemfedőt terít. Akkor is jártam erre, amikor égett a Fanto, a Shell, a Helvey, sőt tovább a csepeli üzemekből is egy sereg és a Kén-ulca például tele volt rommal, halottal és pusztulással. Milyen más itt most minden, milyen serény és friss ütemű az élet. Élet van a szilánkverte falak mögött is, jó ételszagok, nagymosásszag, sok kisgyerek, nagy forgalom és forró olajszag és a házak fölött, mint valami tömör mennyezet, a gyári kémények füstje.

A lakások, a barátságos alacsonyabban fekvő ablakokból nézve egyszerűek és tiszták. Nem tömik meg a szobát céltalan és díszes lomok, általában a ferencvárosi ember élete sem tömött és múzeumszerű, mint például kinn, a körutak partján, ahol még gyakran látni plusz függönyöket és porcelángombos, merev hátú divánokat, amelyeken sem ülni, sem aludni nem lehetett. Egy kiskocsmába is betérek, olyan csönd van benne, hogy hallani a légypapíron halódó döngő hattyúdalát. A kocsmáros lürgén lecsapol egy pohár világot, azután visszatér a sörapparát mögé újságot olvasni. Be-

szélgelni szívesen beszélget, amint tudomást szerez ebbéli szándékomról s afelől is megnyugtatom, hogy nem az adótót vagyok. Nem panaszkodik, bár mostanában nincs keletje például a hajnali féldeci kisüstiknek, inkább estefelé van némi forgalom, egy-két pohár sörben, kisfröccsben, vagy egy „házmester“-ben, amelyre automatabiliárdot játszanak ketten-hárman, vacsora után.

— Megjavultak a ferencvárosiak? — kérdezem, mire lokális önérzetében kissé megsértve, közli velem, hogy arra semmi szükség sem volt. A Ferencvárosba azok duhajkodtak, akik máshonnan jöttek ide, mert azt vélték, hogy itt lehet... No... Hát így vagyunk... Odatul váltásra bögnek a gyári szirénák, a Boráros-téren éles nyikorgással suhannak be a 6-osok és 66-osok a híd alá egy perc pihenőre, azután hajrá, neki a Körútnak, hadd repüljön az utas és hírét ne keltse, hogy a Ferencváros éppen csak egy arasszal van innét a világ végén...